

Analitikus szerkezetek egy kanadai magyar beszélőközösség nyelvhasználatában

---

Elméleti háttér, problémafelvetés, célok, hipotézis(ek)

Jelen előadás Kanada Ontario tartományában végzett nyelvi és szociolingvisztikai adatgyűjtésünkön alapul. Az adatgyűjtés az 1996-os A magyar nyelv a Kárpát-medencében a XX. század végén nevű projekt kérdőívének felhasználásával zajlott, az összegyűjtött adatok közül azonban itt csak azokra a nyelvi kérdésekre térünk ki, melyek az analitikus szerkezetek használatát mérik fel.

Fenyvesi (2005) megállapítása szerint a magyar nyelv gyakran szintetikus szerkezetekkel fejezi ki azt, amit az indoeurópai nyelvek (így az angol is) analitikus szerkezetek segítségével juttatnak kifejezésre. Ebből adódik a kérdésfeltevés, hogy a kanadai-magyar nyelvhasználók esetében az angol mint környezeti nyelv befolyásolja-e ezt a szintetikus preferenciát – hasonlóan a Magyarországon kívüli magyar nyelvhasználathoz (vö. pl. Lanstyák–Szabó Mihály 1994, ill. Göncz 1999). Előfeltevésünk szerint, mivel adatközlőink angol-magyar kétnyelvű környezetben élnek, nyelvhasználatukra hatással van az angol nyelv, így szintetikus kifejezések helyett – nyelvkontaktus-jelenségként – inkább analitikus szerkezeteket választanak.

Módszertan

Jelen előadás 64 kérdőív kiértékelésén alapul, melyek közül 37 készült elsőgenerációs bevándorlókkal, 27 pedig kanadai születésű nyelvhasználókkal. Az adatok felvétele 2011 nyarán, valamint 2013 és 2014 telén történt, s a kérdőív 58 nyelvi feladata közül 9 foglalkozik az analitikus szerkezetek vizsgálatával. Kontrollcsoportokként az SHOH-projekt különböző Kárpát-medencei eredményeivel, valamint Fenyvesi (2005) USA-ból származó adataival kerülnek összevetésre az eredmények.

Eredmények

A Kárpát-medencei kontrollcsoportok adataihoz képest a kanadai adatközlők jóval nagyobb arányban választották az analitikus szerkezeteket, az USA-beli kontrollcsoport tagjai pedig még náluk is nagyobb arányban döntöttek az analitikus formák mellett. A generációk közötti összehasonlításból kiderül, hogy a Kanadában születettek esetében sokkal erőteljesebb az analitikus preferencia, mint az elsőgenerációs bevándorlóknál.

Következtetések

Az eredmények egyértelműen igazolják a kiindulási hipotézist, miszerint a kanadai-magyar adatközlők nyelvhasználatában az angol-magyar nyelvkontaktus hatására gyakoribb az analitikus szerkezetek használata. Az pedig, hogy ez a tendencia a Kanadában született nyelvhasználók esetében erőteljesebb, mint az elsőgenerációs bevándorlóknál, egyebek mellett a háromgenerációs nyelvcsere jeleként értelmezhető (vö. Paulston 1981).

Ezek az eredmények azért figyelemre méltóak, mert (1) hozzásegítenek a tengerentúli diaszpórák és a Kárpát-medencei magyar beszélőközösségek közötti különbségek megértéséhez, (2) konkrét megnyilvánulását mutatják a háromgenerációs nyelvcserenek egy olyan beszélőközösségben, amelyről eddig igen kevés információval rendelkezünk (vö. Huber 2014), és (3) lehetőséget adnak az észak-amerikai magyar közösségek közötti különbségek feltárására is.

Irodalom

Fenyvesi, Anna. 2005. A toledói magyarok nyelve: Nem standard nyelvhasználat vagy a nyelvkontaktus hatása? In: Kovács Nóra, szerk. Tanulmányok a diaszpóráról. Budapest: Gondolat-Infonia, 58-73.

Göncz, Lajos. 1999. A magyar nyelv Jugoszláviában (Vajdaságban). Budapest és Újvidék: Osiris Kiadó, Forum Könyvkiadó és MTA Kisebbségkutató Műhely.

Huber, Máté Imre. 2014. A magyar mint örökségnyelv generációk közötti továbbadása Kanadában: A hamiltoni magyar közösség makro-szociolingvisztikai vizsgálata. In: Vajda Zoltán, szerk. Tehetségek a tudomány horizontján: Válogatás a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara hallgatóinak tudományos munkáiból. Szeged: SZTE BTK, 38-60.

Lanstyák, István és Szabó Mihály Gizella. 1994. Standard – köznyelv – nemzeti nyelv. Szabad Újság, 1994. dec. 7., 9.

Paulston, Christina Bratt. 1981. Bilingualism and education. In: Ferguson, Charles és Shirley Brice Heath, szerk. Language in the USA. Cambridge: Cambridge University Press, 469-485.